

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึง (1) ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ (2) รูปแบบวิธีการเลี้ยงแพะ (3) เปรียบเทียบลักษณะต่างๆ ระหว่างเกษตรกรในหมู่บ้านกัวหน้ากับหมู่บ้านลำหลัง (การทดสอบสมมุติฐาน) และ (4) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยากับการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะ

ในการวิจัยนี้ได้ใช้พื้นที่ ตำบลต่างๆ ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่ทำการวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงวัตถุประสงค์เป็นวิธีการคัดเลือกตัวอย่าง ใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการในการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ได้เริ่มขึ้นในเดือนตุลาคม 2537 และสิ้นสุดปลายเดือนธันวาคม 2537 ตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 297 คน โดยเป็นเกษตรกรในเขตพื้นที่ที่มีการพัฒนาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (ระดับ 1) จำนวน 177 คน และเกษตรกรในเขตพื้นที่ที่มีการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย (ระดับ 2) จำนวน 120 คน ตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์คิดเป็นร้อยละ 56.9 ของประชากรผู้เลี้ยงแพะทั้งหมดในเขตอำเภอจะนะ

6.2 ย่อผลการวิจัย

6.2.1 ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสารและจิตวิทยาของผู้รับการสัมภาษณ์

จากการวิจัยพบว่า ราวครึ่งหนึ่งของผู้รับการสัมภาษณ์เป็นเพศชายมากกว่าร้อยละ 80 มีสถานภาพการสมรสที่เป็นแบบแต่งงานและอยู่ด้วยกัน ค่ามัธยฐานของอายุคือ 45 ปี มากกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม มากกว่าร้อยละ 50 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) มากกว่าร้อยละ 70 มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ค่ามัธยฐานของจำนวนบุตรคือ 4 คน ค่ามัธยฐานของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนคือ 5 คน มากกว่าร้อยละ 60 มีอาชีพหลักคือการเพาะปลูก ค่ามัธยฐานของอาชีพหลักคือ 20,000 บาทต่อปี ราวครึ่งหนึ่งมีอาชีพรอง โดยการเลี้ยงแพะก็เป็นอาชีพรองอาชีพหนึ่งนอกเหนือจากอาชีพรองอื่นๆ ค่ามัธยฐานของรายได้จากอาชีพรองคือ 2,000 บาทต่อปี มากกว่าร้อยละ 90 มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยมากกว่าร้อยละ 80 ใช้ที่ดินในการปลูกยาง ทำนา และปลูกไม้ผล (ทำกิจกรรมมากกว่าหนึ่งอย่าง)

เกี่ยวกับมาตรฐานความเป็นอยู่ ราวหนึ่งในสามเท่ากับมีตัวบ้านเป็นแบบไม้กระดาน และครึ่งอิฐครึ่งไม้ ราวร้อยละ 80 มีหลังคาเป็นแบบกระเบื้อง มากกว่าร้อยละ 90 ใช้ไฟฟ้าเป็นแสงสว่างภายในบ้าน และราวร้อยละ 70 ใช้ไฟฟ้าและแก๊สเป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม ราวร้อยละ 70 มีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นของตนเองได้แก่วีทึ่ โทรทัศน์ เตาแก๊ส พัดลม จักรยาน และ จักรยานยนต์

เกี่ยวกับการกู้ยืมและการออมเงิน พบว่าร้อยละ 20 มีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อนำมาและญาติพี่น้อง และสหกรณ์การเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การซื้อวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ร้อยละ 13 ยังคงมีหนี้สินอยู่ราวหนึ่งในสามมีการออมเงินในรูปของการเก็บไว้ที่บ้านและการฝากธนาคาร

เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในระดับที่ต่ำมาก แต่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในระดับสูง มีการหาความรู้ทางสื่อสารมวลชนในระดับราวครึ่งหนึ่ง ไม่เคยฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ ขณะที่ราวร้อยละ 80 ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ เอกสารเผยแพร่และสิ่งตีพิมพ์ มีความเป็นผู้นำในระดับที่ต่ำ โดยราวร้อยละ 1 เคยให้คำปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และการให้การช่วยเหลือทางราชการ มีการตื่นตัวต่อบุคคลสำคัญในท้องถิ่นในระดับต่ำ โดยมากกว่าร้อยละ 70 รู้จักเพียงสาธารณสุขตำบลและกำนันประจำตำบลเท่านั้น มีการเดินทางออกไปนอกถิ่นฐานในระดับปานกลาง โดยความถี่จะค่อยๆ ลดลงไปตามระยะห่างของพื้นที่ มีความเป็นคนที่ทันสมัยในระดับปานกลางแต่มีทัศนคติต่อการเลี้ยงแพะในระดับสูง

6.2.2 รูปแบบและวิธีการการเลี้ยงแพะ

เกษตรกรที่เลี้ยงแพะไม่เกิน 3 ปีมีอยู่ราวครึ่งหนึ่ง มากกว่าร้อยละ 80 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะเลย เหตุผลสำคัญในการเลี้ยงแพะก็เพื่อจำหน่าย ทำพิธีทางศาสนา และบริโภค ราวครึ่งหนึ่งของเกษตรกรจะเลี้ยงแพะอยู่ในช่วง 1-3 ตัว โดยเกือบทั้งหมด (มากกว่าร้อยละ 90) เลี้ยงแพะพื้นเมือง สัตว์อื่นที่เลี้ยงนอกเหนือจากการเลี้ยงแพะ ราวสองในสามเลี้ยงไก่ และราวครึ่งหนึ่งเลี้ยงเป็ดและโค เพียงส่วนน้อย (ไม่เกินร้อยละ 5) เลี้ยงแกะ สุกร และกระบือ มากกว่าร้อยละ 80 ไม่มีการสร้างโรงเรือนให้แพะ และราวสามในสี่ไม่ทำแคร่ให้แพะนอน เกี่ยวกับอาหารแพะ มากกว่าสามในสี่มีการให้ใบไม้ ราวครึ่งหนึ่งให้พืชตระกูลถั่ว และน้อยกว่าร้อยละ 10 ให้หญ้าพันธุ์ส่งเสริมและอาหารชั้นแก่แพะ เกี่ยวกับสุขภาพแพะ ราวร้อยละ 10 มีการกำจัดพยาธิภายใน พยาธิภายนอก และการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ร้อยละ 16 มีการให้แร่ธาตุเกี่ยวกับการผสมพันธุ์แพะ ราวครึ่งหนึ่งมีการคัดเลือกพันธุ์ และราวร้อยละ 10 ผสมพันธุ์แพะเป็นฤดู เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายพันธุ์ น้อยกว่าร้อยละ 10 เคยแนะนำส่งเสริมให้ผู้อื่นเลี้ยง ราวครึ่งหนึ่งมีความคิดเกี่ยวกับการขยายการเลี้ยงแพะ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแพะ ราวหนึ่งในสามใช้ประโยชน์จากมูลแพะ ราวหนึ่งในสี่ใช้แพะกำจัด

วิชาชีพเกี่ยวกับตลาดแพะ น้อยกว่าร้อยละ 10 เคยนำแพะไปขายที่ตลาดนัดแพะโดยได้ราคาดี และอยู่ใกล้บ้าน ส่วนที่เหลือขายในหมู่บ้านของตนเองโดยมีพ่อค้าจากนอกหมู่บ้านมาซื้อ เกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม น้อยกว่าร้อยละ 10 มีปัญหามูลแพะมีกลิ่นทำความรำคาญแก่ผู้อื่น ราวหนึ่งในห้ามีปัญหาไปกับพิษผลทางการเกษตรของผู้อื่น ราวร้อยละ 10 มีปัญหาเกี่ยวกับการกีดขวางทางสัญจร' และปัญหาสำคัญในการเลี้ยงแพะก็คือการไม่มีที่เลี้ยง และการขาดแคลนพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์

6.2.3 เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสารและจิตวิทยาระหว่างเกษตรกรในหมู่บ้านก้าวน้ำกับหมู่บ้านลำหลัง (การทดสอบสมมติฐาน)

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน โดยเกษตรกรในหมู่บ้านก้าวน้ำมีรายได้มากกว่า และมีมาตรฐานความเป็นอยู่สูงกว่าเกษตรกรในหมู่บ้านลำหลัง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 3 ส่วนสมมติฐานข้ออื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

6.2.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยากับการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะ

พบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ทั้งหมด มาตรฐานความเป็นอยู่จำนวนแพะ ความเป็นผู้นำ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ การตื่นตัวต่อบุคคลสำคัญในท้องถิ่น การเดินทางออกไปนอกถิ่นฐาน ความทันสมัย และระยะเวลาในการเลี้ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะในหมู่บ้านรวมทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในตัวบุคคลคือ การยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะ

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะยอมรับวิธีการปฏิบัติในการเลี้ยงแพะในระดับต่ำไม่ว่าจะเป็นในเรื่องโรงเรือน แคร่ อาหาร สุขศาสตร์ รวมทั้งการปรับปรุงพันธุ์ โดยที่เกษตรกรมีความรู้ค่อนข้างดีเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ แต่เกษตรกรอาจขาดความตระหนักในวิธีการเลี้ยง เนื่องจากเห็นว่าเป็นสัตว์ที่เลี้ยงได้ง่ายไม่ต้องอาศัยการจัดการดูแลมากนัก ดังนั้น การส่งเสริมเผยแพร่วิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้องยังคงจะต้องเป็นสิ่งที่พึงกระทำ หากประสงค์ที่จะให้การเลี้ยงแพะมีลักษณะเป็นเชิงการค้ามากขึ้น เพราะตลาดยังมีความต้องการอีกมาก ปัญหาเรื่องเวลาของเกษตรกรก็เป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากการเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรอง (อาชีพเสริม)

เกษตรกรจึงไม่ค่อยได้ใช้เวลามากนักกับการเลี้ยง และยังมีความเชื่อว่าแพะมีสุขภาพดีจึงไม่จำเป็นต้องใช้วิธีปฏิบัติใดๆ เลย การเปลี่ยนความเชื่อนี้หากทำได้ จะทำให้การพัฒนาการเลี้ยงแพะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำอำเภอจะเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในด้านการจัดการฝึกอบรม

6.4 ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อการวิจัยในอนาคต

เกี่ยวกับข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้พบว่า พื้นที่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (ระดับ 3) มีการเลี้ยงแพะน้อยมาก จึงไม่สามารถที่จะใช้พื้นที่ดังกล่าวมาเป็นพื้นที่ในการวิจัยได้ โดยต้องเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย (ระดับ 2) แทน นอกจากนี้แล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะเปลี่ยนแปลงเร็วมาก บางท้องที่ตามรายชื่อมีการเลี้ยงแพะกันมาก แต่พอเข้าไปสัมภาษณ์กลับมีเพียง 2-3 รายเท่านั้น บางท้องที่ไม่มีรายชื่อผู้เลี้ยงแพะอยู่เลย แต่กลับมีผู้เลี้ยงแพะอยู่เป็นจำนวนมาก จึงต้องเปลี่ยนการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดามาเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงวัตถุประสงค์ ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งก็คือการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างมีมาก เนื่องจากในแต่ละหมู่บ้านมีผู้เลี้ยงแพะเป็นจำนวนน้อยราย เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นๆ เช่น โค เป็ด หรือไก่ เป็นต้น การศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มคนทำได้ยาก

ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตนั้น คิดว่าน่าที่จะทำในลักษณะเดียวกัน แต่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับนวัตกรรม (innovation) เสียใหม่ เช่น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ยางหรือพันธุ์ข้าวที่เป็นพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริม หรือโคลูกผสม เป็นต้น และที่สำคัญก็คือควรใช้พื้นที่ให้มีขนาดเล็กลง เพื่อที่จะได้ศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มคนได้ง่ายยิ่งขึ้น